İDİL

TÜRKİYE GÜNCEL SANATINDA VİDEO SANATININ BUGÜNÜ VE VİDEO SANATINA ODAKLI SERGİLEME, ORGANİZASYON MODELLERİ

Borga KANTÜRK
Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, borga.kanturk@deu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3303-252X

Kantürk Borga. "Türkiye Güncel Sanatında Video Sanatının Bugünü ve Video Sanatına Odaklı Sergileme, Organizasyon Modelleri". idil, 94 (2022 Haziran): s. 851–864. doi: 10.7816/idil-11-94-03

ÖZ

Türkiye'de güncel sanat tartışmalarının yapıldığı 90'lı yıllardan itibaren, performans, fotoğraf ve video gibi disiplinler özellikle Genç Etkinlik, Genç Sanat, Günümüz Sanatçıları Sergileri gibi etkinliklerin de aracılığıyla dönemin sanatçıları tarafından oldukça tercih edilir sanat üretim pratiklerine dönüşmeye başlamıştı. Bu alanda üretim çeşitliliğinin artışı video sanatının o günlerden bugüne Türkiye'de sinema, belgesel, film gibi diğer hareketli görüntüye odaklı alanlar haricinde de sanatsal bir disiplin, tür olarak görülmesine vesile olmuştur. 90'lı yıllarda İstanbul Bienali gibi uluslararası prestijli günümüz sanatı sergi edisyonlarında sıklıkla karşılaşılmaya başlanan video sanatı, 2000'li yılların başında açılan Türkiye'nin Modern Sanatlar Müzesi olan İstanbul Modern'in kalıcı koleksiyonuna video-eserlerden oluşan geniş bir seçkiyi de dahil etmesiyle daha çok görünür olmuştur. Bu sayede de ana-akım sanat disiplinlerinden biri olarak satın alınabilir, koleksiyonu yapılabilir bir eser formatı olarak yerini sağlamlaştırmıştır. 2022 yılını yaşadığımız şu günlerde ise sadece video sanatına odaklanan ve bu disipline dair üretimlerin sergileme ve sunum alanlarını genişletmeye çalışan profesyonel alternatif yapılar ile karşı karşıyayız. Bu makale de özellikle beş model üzerine odaklanmaktadır. Yama, Monitör, Bilsart, Senkron Video Festivali gibi başat kurumsal örneklerin görünürlük politikaları, sergileme stratejileri incelenecek ve sanat ortamına video disiplini bakımından yaptıkları katkıları üzerinden tartışılacaktır. Bu makale video-sanatının alternatif zeminlerini ortaya çıkarmayı, olanakları ve ortaklıkları incelemeyi ve bu alanda yeni-üretim gösterecek genç sanatçılar için bir başlangıç noktası olmayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: video sanatı, kamusal alan, Türkiye'de güncel sanat, video anlatı, hareketli görüntü, sergileme modelleri

Makale Bilgisi:
Geliş: 11 Mayıs 2022 *Düzeltme:14 Haziran 2022* *Kabul: 27 Haziran 2022*

© 2022 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Video sanatının kökenlerine inip, bu sanatsal üretim olanağını anlamaya çalışmak için bazı kavramlar ve aygıtlardan söz etmek gerekli görünmektedir. Elbette ki insan ve insanın bulunduğu fiziki mekâna ve insan mekân deneyimi içerisine yerleştirilmiş ekran mekân ile olan deneyime odaklanmak önem arz etmektedir. Öncelikle video sanatı için tarihsel iki kırılma söz konusudur. Bunlardan birincisi kuşkusuz ki sinemadır. Bu bağlamda film materyali ve hareketli görüntünün filme alınması ve yansıtılması bu deneyimde kilit noktayı oluşturur. Sinema projektörü, mekân içerisine yeni yansıma aracılığıyla bir mekân-anlatıyı ışık ve film sayesinde izleyiciye kamusal bir deneyim olarak yaşatma amaçlı bir temeli içermektedir.

Diğer kırılma ise televizyonun icadıdır. Televizyonun hayatlarımıza girmesi sonrasında, ekranda yayın akışı döngüsü çerçevesinde karşımıza gelen farklı hareketli, sesli görüntüler söz konusudur. Bu görüntülerin ortak deneyim alanı olan sinema salonundan evlere hatta sonrasında farklı odalara, kişisel kullanım alanlarına girmesi televizyon monitörünün ayrıca nesne olarak hayatımıza dahil olmasıyla sonuçlanmıştır. Kamusal ve kişiye özel izleme alanları meselesinin bugünkü karşılığına gelirsek 2000'li yıllarda cep telefonunun, video oynatabilen, canlı yayınları izletebilen ve kaydedebilen bir yapı ile karşımıza çıkması bu meseleyi kavramsal açıdan oldukça geçirgen bir noktaya taşımıştır.

Sinemanın icadıyla birlikte yansıma ekrandaki deneyimi ortak yaşamak isteyen bir izleyici kitlesinden, katılımcıdan söz ederiz. Televizyon deneyimi ise bir yayının aynı anda farklı mekanlarda -kapalı ev-içi yerlerde ya da kahvehane, kafe gibi kapalı devre kamusal alanlarda- sinema salonuna kıyasla sadece izleme baskısı oluşturmadan, sohbet ederken, ışıklar açıkken, yanında içeceğini içerken ve bir şeyler atıştırırken, yani çeşitli faaliyetlerle birlikte daha küçük ölçek bir kalabalığa izleme, arada bakma, seyretme deneyimini sundu. Burada tek odak olmaktan çıkan bir ekran fikrinden söz etmekteyiz. Akan görüntü, akan hayat… Bu doğrultuda amaç sadece mekânda sinema filmi izlemenin, sesi ve görüntü akışını karanlıkta deneyimlemenin dışında rutin bir eğlence veya merak deneyimi sunmaya evrilmektedir.

İnternet ve akıllı telefon ile bugünün gerçeği olarak video izleme sürecinde paylaşma deneyimine odaklı bir ekran algısı yaşanmaktadır. Bu haliyle kişisel cihazla kamusal alanda, sokakta, yürürken, iç veya dış mekânda, yalnız ve birlikte kişiye ait olan ekranda görüş ve algılayışı etkileyecek şekilde "meşgul" oluyoruz. Netflix, Mubi, Hulu gibi platformlar, Youtube, Twitch türü uygulamalar, video formatında üretilmiş içerikleri bu cihazlarda da tüketmeyi ve beraberinde üretebilmeyi de sağlayabilmekte. Bu aygıtla kamusal alanda, anlık aniden bir yayın yapıp, onu bir portal içerisinde kamusal bir havuza, akışa dahil edebilmek mümkün hale geliyor. İşte bu noktada video sanatının bugününe ve deneyim olanaklarına bakarken bu serüveni, bu algı dönüşümünü göz önünde bulundurarak hareket etmek gerekmektedir.

Türkiye için video sanatının yayılımına dair kısa bir tarihçe

Giriş bölümünde değindiğimiz sinema ve televizyon bağlamında "ekran" olgusunun hayatımızdaki yeri sonrasında video-sanatının Türkiye'deki tarihine ilişkin bazı önemli noktalardan söz edeceğim. Öncelikle Türkiye'de video-sanatı adına kayda geçmiş ilk video-iş örneklerinden birisinden bahsetmek yerinde olacaktır. "Nil Yalter, Göbek Dansı: 1974 tarihinde üretilmiş bu eser, performans ile video mecrasını birlikte kullanan, bu vesileyle de "video-performans" tanımını yapabildiğimiz bir çalışmadır." (İstanbul Modern, 2022). Sunumu Televizyon monitörünü 4:3 kareye yakın olan yayın formatını kullanan, el kamerası ile çekilmiş bir görüntüden oluşmaktadır. Ekranda oryantal göbek dansı yapmakta olan bir kadının karın bölgesi dans hareketleri yaparken gözükmektedir, aynı zamanda elindeki kalem ile kendi göbek bölgesine bir yazıyı yazmakla meşguldür. Video bu yazı yazma süreci tamamlanana kadar sürer.

> *Başsız Kadın ya da Göbek Dansı* adlı videosu da bu feminizm odaklı politik performansın önemli bir parçasıydı. Bu videoda Yalter kendi bedenini bir yazı-alanı olarak kullanıyor: Başı kadraj dışı bırakan bu videonun 'merkezinde' dans eden o göbeğin üstüne Yalter bir metin yazıyor; bu metnin yazılış ve okunuş aşaması da videoyu oluşturuyor. Metnin 'içeriği' de gayet sert ve politik: *Erotique et Civilisations* adlı kitaptan, Afrika'da kadınların 'sünnnet' edilmesini anlatan bir bölüm. Yalter daha ilk videosunda birçok katman kuruyor: oryantal imgeler, kadın bedeni (sanatçının bedeni), yazı, yazma eylemi, okuma eylemi, dans, müzik ve bütün bunların ironik bir kolajla bir araya getirilişi. Farklı alanlardan imge ve kelimeleri politik bir cümle kuracak şekilde yan yana getirmek gibi... (Ergenç, 2016)

Bu çalışma sanatçının Fransa'da yaşadığı yıllarda ürettiği bir çalışma olsa da Türkiye'den bir sanatçının kayda geçmiş ilk video-eserlerinden birisi olarak karşımıza çıkar. Eser, sanatçının şu anki temsilini üstlenen Türkiye'deki galerilerden biri olan Galerist'in ve İstanbul Modern'in büyük gayretiyle uzun bir dönemden sonra Türkiye'de izleyici karşısına çıkma fırsatı yakalar.

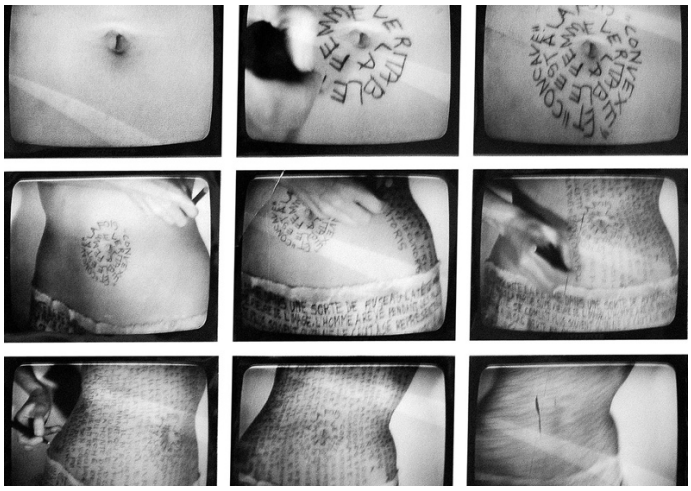

Resim 1: Nil Yalter, Başsız Kadın ya da Göbek Dansı, 1974, DVD üzerine tek kanallı video: siyah-beyaz, sesli 24 dakika', İstanbul Modern, Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı Koleksiyonu / Uzun Süreli Ödünç

Yalter'in üretimi ile Türkiye sanat izleyicisi olarak video-sanatına dair ilk örnek kabul edilen bu çalışmayı bir müzede izleyebilme fırsatımız 2000'lı yıllarda gerçekleşse de 90'lı yıllar İstanbul'da bu sanatın kapsamlı etkinliklerde karşımıza çıktığı yıllar olmuştur. Kökeni 70'lere dayanan bu sanatsal üretim dilinin, Türkiye'deki en görünürlük kazandığı yıllar 90'lar olmuştur. O dönemlerde özellikle Vasıf Kortun'un küratörlüğünde 17 Ekim – 30 Kasım 1992 tarihleri arasında gerçekleştirilen 3. Uluslararası İstanbul Bienali Kültürel Farklılığın Üretimi alışıla geldik sanat fuarı düzenini yıkan ve sergileme sistemini değiştiren bir örnek olarak önem taşımaktaydı. Bu etkinlikte yer alan "Igor Kaminnik, Vadim Fishkim, Andrei Sholokov' a ait ortak eser olan "köy" (Salt Güncel Sanat Arşivi, 2018) adlı bir enstalasyondan oluşmakta ve açık alana bir yaşam alanı kuran sanatçıların yerleştirmesindeki çok parçalı kurgu dahilinde video-ekranlar da yer almaktadır. Bienal aracılığıyla sanat izleyicisinin yeni tanıştığı bir olgu; sanatın bir mekân deneyimi olarak algılanması fikrine yönelik bu karmaşık, merak uyandıran ayrıksı yapı sayesinde video ekranlar alışıla geldik sanat eseri, sanat nesnesi tartışmalarına yeni bir alan açıyorlardı.

Resim 2: Igor Kaminnik, Vadim Fishkim, Andrei Sholokov, Köy Village, enstalasyon, 1992, 3. İstanbul Bienali Kapsamında

Sanatın sunumu, sergilenmesi, yerleşimi ve kurgusu adına yenilikçi ve tartışmalı şeyler söyleyen bu bienal sonrasında, 1995 yılında gerçekleştirilen 4. İstanbul Bienali kapsamında, Küratör Rene Block'un video sanatı

alanında dünyaca ünlü Nam-Jun Paik ve Bruce Naumann gibi sanatçıların video sanatının önemli örneklerini dahil etmesi, Türkiye sanat ortamında sanat izleyicisi, üreticisi ve koleksiyoneri için kışkırtıcı ve cesaretlendirici olmuştur (İstanbul Bienal'i İKSV internet Arşivi, 2022).

1999'da kurulan, Türkiye'nin önde gelen ve ilk sanatçı inisiyatiflerinden birisi olan Selda Asal'ın kurucu ve yöneticiliğini yaptığı bağımsız sanat mekânı olan Apartman Projesi, özellikle kollektif üretim, performans ve video kayıt ekseninde sanat çalışmalarına, projelere mekânında yer vermesiyle önem kazanmıştır. 2001 yılında gerçekleştirdikleri Düş Satın Alma Dükkânı başlıklı proje, bu bakımdan, Türkiye sanat ortamının video-eser deneyimini sergi mekanının açık pencerelerini de kullanacak şekilde kamusal alan olan sokağa doğru etkili bir deneyim biçimi halinde sunar. Bu proje İstanbul'daki sunumu sonrasında İzmir'de de farklı bir formatta bir televizyon satış mağazasının ön vitrininden görülebilecek şekilde, tüplü televizyon monitörlerinden oluşan monümental bir kurgu eşliğinde ve bütün video-eserler eş-zamanlı bir yığın olarak izleyiciye yani sokağın sakinlerine sunulur.

Selda Asal sergi sürecini şu şekilde aktarır:

> Düş Satın Alma Dükkanı'da Afganistan savaşının olduğu çok kaotik bir dönemde, ölümlerin, bombalanmaların, naklen yayınlarının sürdüğü hepimizin fazlasıyla demoralize olduğu bir süreçte, "Gözlerimizi negatif olan her şeye kapatırsak, acaba onun yerine ne yerleştiririz? Sorusu üzerine gelişti. Bu sergide de 23 sanatçının videoları 23 televizyon ekranından sokaktan görülecek şekilde yerleştirildi. (Çalıkoğlu, Asal, 2007: 87)

Resim 3: Apartman Projesi, Düş Satın Alma Dükkânı, Sergileme görüntüsü, İstanbul 2001, fotoğraf: Selda Asal, Apartman Projesi Arşivi

90'lı yıllar ile 2000'li yılların başları söz konusu olduğunda Türkiye'de video-sanatına dair üretimlerin müzeler ve galerilerdeki temsili henüz resim, heykel gibi sanat alanları kadar yoğun olmazken, video-sanatının görünürlüğü bienaller, genç sanat ve genç etkinlik gibi yenilikçi grup sergileri ve Apartman Projesi gibi bağımsız mekanlar ve kollektiflerin çabası ile ana-akım dışı bir kulvarda izleyicisine ulaşmaya çalışır. Türkiye'den sanatçıların bu alandaki eserleri yurt dışındaki prestijli galeriler, bienallerde sergilemeyi hak ettiği değeri görmektedir.

2000'li yıllarda özellikle hem video üretim gereçlerinin yaygınlaşması, erişiminin kolaylaşması, kameraların analog film veya kaset kaydı üreten cihazlardan dijital veri olarak hareketli görüntüyü ve sesi kaydedebilen cihazlara dönüşmesi, bu anlamda video-eserin prodüksiyon süreci, montaj gibi işlemler için dijital yazılımların ve ev-tipi gelişmiş bilgisayarların kullanabileceği düzeneklerin ortaya çıkması bu alanda üretimin ivme kazanmasına yol açmıştır. Belki de bu sayede, film üretim sürecindeki sinema, belgesel ve televizyon içeriği üretimindeki meşakkatli post-prodüksiyon aşamasına alternatif olarak ev-tipi stüdyo ortamında bağımsız yenilikçi

bir sanat üretim pratiğinin önü açılmıştır. Bu durum o yıllarda üretim gösteren genç sanatçı kuşağının bu malzeme ve üretim ile ilgisinin daha da artmasına neden olmuştur.

Bu alanda diğer bir kurumsal gelişme ise 2001 yılında açılan Platform Garanti Güncel Sanat Merkezi'nin faaliyet gösterdiği yıllarda, Türkiye'nin ilk işlevsel güncel sanat dosya ve video arşivini, sanat profesyonelleri ve bu alanda çalışan araştırmacılara açmış olmasıdır. Bu arşiv birçok sanatçının video-üretimlerinin uluslararası etkinliklere seçilmesi, davet edilmesine ön ayak olmuş bir arşivdir. Şu anki adıyla SALT'a dönüşen yapı şu anda Türkiye'nin en kapsamlı Güncel Sanat Arşivlerinden biri olmaktadır.

NOMAD, Küratör Başak Şenova, Sanatçı ve tasarımcılar Erhan Muratoğlu ve Eray Makal taradından 2002 yılında kurulan kollektif bağımsız bir yapıdır. Düzenledikleri "Loosing.ctrl", "CTRL_ALT_DEL" gibi bir dizi organizasyon ile dijital sanat alanında önemli bir network yaratan bu oluşum, video-sanatından, internet sanatına, ses, veri sanatı gibi alanlara dek hem kamusal hem kapalı devre sergiler düzenlemiş, arşivsel materyaller üretmiştir. NOMAD bu alanda gerçekleştirdiği öncü çalışmalarıyla 2000'li yılların başlarında oldukça ilgi görmüştür. Şu an itibariyle faaliyetleri durmuş olan yapıya dair internet arşivinin bulunduğu web sitesi maalesef kullanım dışıdır.

Resim 4: CTRL_ALT_DEL projesinin DVD kataloğu, NOMAD tarafından düzenlenen aynı adlı etkinlik için üretilmiş yayın, 2006

> Amacı farklı disiplinler üzerinden dijital sanat alanında gelişen deneysel oluşumları incelemek ve bu alanda yeni kalıplar üretmektir. Disiplinlerarası doğası gereği, sanatçılar, tasarımcılar, küratörler, mimarlar ve mühendislerden oluşan bir çekirdek kadro ile hareket eden NOMAD, çeşitli düzlemlerde ve farklı coğrafyalarda sanatçılar için teknik ve teorik altyapı sağlamaktadır. (NOMAD, Etkinlik Bülteni, 2004)

Bütün bu yapıların önemli bir ortak noktası kâr amacı gütmeyen kültür-sanat odaklı yapılanma modelleri olmaları ve video-sanatının Türkiye'deki görünürlüğü ve sürdürülebilirliği adına da faaliyetlerde bulunması olmuştur.

Makalenin bu bölümünde söz konusu tarihçe bir kenara bırakılıp, video sanatının bugününe Türkiye ekseninden bakılması amaçlanmıştır. Burada tartışmayı genişletmek adına video-sanatına odaklanan ancak birbirinden farklı dört sanatsal yapı örneklenmektedir. Bu yapıların varoluş hikayeleri ve özellikleri bakımından incelemesi yapılırken, aynı zamanda ortaklıkları ve Türkiye sanat ortamının genişlemesi anlamında yaptıkları katkıları işaret etmek hedeflenmektedir. Sonuç kısmında ise video-sanatının geleceğinde bu aktör mekân-yapıların, sanatçılar ile nasıl bir kolektif tarih yazımının içerisinde olduğu ve geleceğe ne bırakabilecekleri sorusuna odaklanılmaktadır.

YAMA

YAMA, İstanbul'da yaşayan Yunanlı küratör Sylvia Kouvali'nin kurucusu olduğu bir video sergi programı ve mekânı olarak karşımıza çıkmıştır. 2004 yılında küratör Kouvali'nin girişimleri ile hayata geçirilen projede, Beyoğlu Pera'da yer alan The Marmara otelinin, yüksek çatısına bir barkovizyon ekran yerleştirilmiş ve bu kamuya açık mekânı kamuya açık bir sanat mekanına dönüştürmüştü. İzleyiciler belirli bir takvim dahilinde birbirinden farklı sanatçıların bu mekâna özel olarak seçilmiş çalışmalarını kişisel sergiler olarak seyredebilmekteydiler. YAMA bir galeri, sanat mekânı olarak kişisel sergiler, sunumlar yapmak adına video-eser üreten sanatçıları davet etmiştir ve ancak bu video-eserleri çalışmaları kapalı bir mekânda alışılageldik galeri normlarında sergilemek yerine bu kamusal alanda belirlenmiş bir yerde tek bir ekran-tabela'da sergileyen bir program yürütmüştür.

İstanbul'un Taksim, Beyoğlu bölgesi tıpkı Tokyo, Londra, New York gibi kozmopolit büyükşehirlerdeki meydanlara benzer şekilde, geceleri reklam panoları, ışıklı tabelalar, renkli billboardlar ile düzenlenmişti. Moda, reklam sektörünün imajları bu büyük gösterim alanlarında gecenin karanlığını aydınlatacak şekilde kurgulanmaktaydılar. Küratör Kouvali, bu ticari sektörel görüntü ağını farklı ülke ve şehirlerden güncel sanat alanından video ve hareketli görüntü odaklı çalışmalar üreten sanatçılara şehrin en prestijli otellerinden birinin çatısında The Marmara Pera'da bir ışıklı video ekran tahsis ediyordu. Video eserler aracılığıyla bu ekrandan Beyoğlu'nun gece manzarasına yayılan sanatsal perspektif ve dil; kimi zaman tüketim kültürünü eleştirecek kimi zaman toplumsal mesajları iletecek şekilde kimi zamanda da reklam ve medya diline atıf yapar şekilde şehrin kakafonik ve kozmopolit estetiği ile çatışmaya giren bir görsel etki yaratıyordu.

Küratör November Paynter'in Bidoun Art Magazine için kaleme aldığı yazısında YAMA'nın ilk döneminden şöyle söz etmektedir:

> …Yama olarak adlandırılan proje-mekan, kamusal alanda yeni medya ve video sanatını göstermek için bir deney alanı olarak başlatıldı. Kouvali, Yerel sosyal sorunlar ve toplulukları kaynaştırma fikri ile oynayan bir dizi yapıttan oluşan "…as long as it's dark… "adlı sergi programıyla, aylık gösterimlerin ilk yılının küratörlüğünü de üstlendi. İsveçli sanatçı Tova Mozard'ın Los Angeles merkezli bir bilim kurgu hayran kulübünün üyeleriyle yaptığı röportajları temsil eden ekran koruyucu benzeri bir dizi görselle ustaca başlayan Kouvali'nin seçimi, daha sonra bölgenin daha acil politik olaylarını ele alan çalışmaları içerecek şekilde değişim gösterir. Ağustos 2006'da yerel polis teşkilatı, yirmi günlük bir taramadan sonra Ahmet Öğüt'ün hafif zırhlı videosunu (2006) sansürlemiştir Kamufle edilmiş bir Land Rover'ın komik bir şekilde hemen seken önemsiz taşlarla vurulmasını gösteren kısa animasyon video, kışkırtıcı ve Türk ordusunu eleştiren bir imge olarak addedilmiştir. Birkaç ay sonra da, Yunan ve Türk savaş uçaklarının Ege Denizi üzerinde havada çarpışmasının ardından Yunan dışişleri bakanının İstanbul'a yaptığı ziyaretle aynı zamana denk gelecek şekilde, Christodoulos Panayiotou'nun Kıbrıs'taki bir üste İngiliz savaş uçaklarını çizdiğini gösteren Arkadaslar (2006) videosu gökyüzünde bir kalp şekli, Marmara Otel'in Taksim Meydanı'ndaki daha da belirgin ekranında sunuldu. Bu doğrultuda devam eden Yama'da gösterilecek altıncı çalışma, Kıbrıs'ın Selanik kentindeki KODRA askeri kampı tarafından yaptırılan ve ilk olarak üssünde büyük ölçekli bir sinema ekranında gösterilen Wael Shawky'nin Al Aqsa Park'ı oldu. Videonun görüntüsü basitti - bir panayırda balerin gezintisi gibi merkezi bir eksende dönen Mescid-i Aksa'nın dijital bir görüntüsü. Shawky'nin cami versiyonu her renge boyanmıştı ve altın kubbesi ve ihtişamla yıkanan ünlü mavi İznik çinileri ile cami, yalnız, zamansız ve sevimli bir alçakgönüllülük kazandı. (Paynter,2007)

YAMA bir dönem kapalı kaldıktan sonra, 2015 yılında bu sefer küratör Övül Ö.Durmuşoğlu koordinatörlüğü ile yeni programına başlamıştır. 2016'ya kadar Pilvi Takala ve Işıl Eğrikavuk gibi bu alanın önemli sanatçılarını ağırlayan mekân, onların bu mekâna özgü video-eserler üretimine ön ayak olan etkinlikler-sergiler yapmayı amaçlamıştır. Ancak bu süreç Işıl Eğrikavuk tarafından gerçekleştirilen video yerleştirmenin gelen tepkiler dolayısıyla ve yasalar gereği kapatılması yönünde hukuki karar alındığından bu yana kesintiye

uğramıştır. YAMA bu tarihten sonra söz konusu mekânda faaliyetlerini sürdürmemiştir. Küratör Durmuşoğlu'nun meseleye ilişkin basın açıklamasından alıntılarsak:

> Eylül 2015'ten itibaren YAMA'nın yeni dönem programını yürütüyorum. Bu programın üçüncü komisyonu Işıl Eğrikavuk tarafından gerçekleştirildi. Yeni ürettiğimiz ' Yeni Bir Şarkı Söylemek Lazım' işi 23 Nisan'da hiphop sanatçısı Sultana ve gazeteci Burcu Karakaş ile yaptığımız tartışmayla açıldı. Eğrikavuk bu komisyon için yine kendi ürettiği ' Havva Elmanı Bitir Kızım!' sloganını yaklaşık bir dakikalık bir anımasyona dönüştürdü. 26 Nisan akşamı YAMA açılmamıştı, bunu fark ettiğim anda otel ile iletişime geçtim. İlerleyen süreçte iki farklı bilgi öğrendim. Birinci olarak, zabıta gelerek ekranın kapatılmasını istemişti, gösterilen video/animasyon dinsel değerleri incittiği sebebiyle şikâyet edilmişti. Bunu The Marmara görevlileriyle yaptığım telefon görüşmelerinden öğrendim. İkinci olarak, Marmara Otelleri'nin dış ilişkilerden sorumlu müdürü Gönül Ayaydın belediyenin Pilvi Takala'nın Şubat ayında gerçekleşen 'İşçi Forumu' gösterimi sırasında gelerek ekranı kapatmak istediğini iletti. Marmara Pera belediyenin ihtarına 19/02/2016 tarihli bir itiraz dilekçesi vermiş durumda ve bunu takip ediyor. Belediyenin kapatma gerekçesi sadece Işıl Eğrikavuk'un işine değil bütün ekrana karşı. İhtar bu işin gösteriminden önce yapıldı ve gerekçe olarak yine görüntü kirliliği gösterildi…Kamuoyuna saygılarımızla YAMA Çağdaş Sanat Derneği adına direktör/küratör Övül O. Durmuşoğlu (Durmuşoğlu, 2016).

YAMA Türkiye'de kamusal alan ve sanatın sergilenmesi adına verilen mücadele bakımından hem vaka olarak hem izlediği stratejiler olarak hala atıf yapılan bir mekân biçiminde hafızalardaki yerini almıştır. Bununla beraber Kamusal Alan paylaşımı, kent ve sanat ilişkisi bağlamında da yönetim politikalarının sertleşmeye ve yasaklamalara dair dönüşüm sürecine de ışık tutan bir dönemin aktörlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kâr amacı gütmeyen yapısını dernek statüsünde konumlandıran bir sanat girişimi olarak da akılda kalan bir örnektir.

Resim 5: Christodoulos Panaylotou, Arkadaslar, video yerleştirme, YAMA, The Marmara Pera Otel'i çatısı, İstanbul, 2006

Monitor

İzmir çıkışlı bir sanat projesi olan Monitor video sanatına odaklanan ancak sabit bir mekânı olmayan bir yapı. 2018 yılında projelerine başlayan organizasyon Nursaç Sargon tarafından tasarlandı. Kurulduğu tarihten bu yana amacı İzmir'de video-sanatının uluslararası önemli örneklerini, izleyici açısından en güçlü ve teknik altyapısı sağlam bir şekilde izlenecek şekilde deneyimleyebilecekleri bir yapıda sunmaktı. Nursaç Sargon programın

direktörlüğünü ve sergi içeriklerinin oluşturulmasını üstlenirken sanatçı Özgür Demirci ise video-eserlerin teknik açıdan en kusursuz şekilde mekanlara uyarlanıp gösterilmesi adına Monitor'de görev yapıyorlar.

> Monitor'ün ilk buluşmasının başlığı olan "Başka bir Sema Var" kendini açıklar nitelikteydi ve girişimin sanatsal ufkunu haberliyordu. Merkezileşmenin arttığı bir atmosferde Halil Altındere ve Nikolaj Bendis Skyum Larsen, göçebeliğin erdemlerini hatırlatıyordu. Kültürpark'taki sanatçı stüdyolarında gösterilen videolar, Ege Denizi ve Akdeniz civarındaki "göç krizi"ni konu alıyordu. (Genç, 2021: 10)

Monitor'ün en önemli özelliği İzmir'de sabit bir yeri olmaması. Bir galeri, ofis, kitaplık ya da kamusal bir ortakla yapılan anlaşması sonucu birkaç yıllığına kullanım hakkı alınan bir tek bir, mevcut sanat mekânları ve alternatif sergileme alanlarıyla iş birliği içerisinde güncel sanat odaklı gösterimler düzenlemekte ve faaliyetlerini sürdürmektedir.

Pilot galerinin kurucusu Küratör Azra Tüzünoğlu'nun değişiyle Monitör:

> Videonun bir medyum olarak hareket kabiliyeti ve hızı, Monitör'ün oluşumuna ilham vermiş gibidir. Video, her daim teknloi ile iç içe bir medyum olarak elli yılı aşan tarihinde sayısız sanatçının en aykırı denemelerinin yeri oldu. Nam June Paik'tan Martha Rosler'a, Beuys'tan Jonas Mekas'a video, yeniden yeniden tanımlandı…Bu anlamda Monitör'ün videonun kendi tarihiyle ve becerileriyle paralel kurgulanmış bir oluşum olduğu düşünüldüğünde İzmir'deki yeni bir sanat oluşumunun temeline videoyu yerleştirmesi çok anlaşılır. (Tüzünoğlu, 2021: 7)

Monitor Sergileme modeli olarak 2018-2020 yılları arasında iki farklı ekrandan ikişer farklı sanatçının video-eserlerine yer verecek şekilde bir kurguyu şehrin farklı noktalarında geçici süreliğine sanat mekanına dönüştürecek şekilde kullanmayı tercih etmiştir. Gerçekleştirdikleri projelerde Ali Kazma, Plateauresidue, Gülsün Karamustafa, Mirza Butler, Halil Altındere, Francis Alys, Deniz Gül gibi uluslararası sanatçıların video-eserlerini İzmir'de Kültürpark, Avusturya Tütün Deposu, Darağaç, Originn, BüyükKardıçalı Han, Hayy Açık Alan gibi şehrin farklı lokasyonlarında mekanlarda göstermişlerdir. Bu çaba, şehrin farklı yerlerinde yaşayan sanat izleyicisinin hem serginin gerçekleştirdiği bölge ve mimari yapı ile ilişkili bir şekilde video sanatının örneklerini deneyimlemelerini sağlamış, hem de video sanatına ilişkin sunumların, sergilemelerin yapılabileceği kamusal mekanlara yönelik bir farkındalık yaratmıştır. Covid-19 pandemisi ve özellikle 2020-2021 sezonlarında sanat etkinlikleri aralıklı olarak özellikle kalabalık ve kapalı mekanlarda etkinliklerin yapılmasına dair yasaklar, çoklu katılımlı etkinliklerin büyük festival ve bienallerin yaptıkları yıllık ertelemeler, karantina süreçleri dolayısıyla özellikle sanat ortamında video medyumunu tekrar düşünmemizi sağlamıştır. İnsanların özellikle video-konferans, video ders, evden sunum odaklı bir dizi etkinlik programının içerisine düştükleri bu dönemde fiziki nesnenin erişilemediği, sanat eserinin yerinde deneyimlenemediği bir alanda özellikle video sergiler, uluslararası online etkinliklerin yeni ve tercih edilir bir model olmasının önünü açtı. Bu nedenle Monitör 'de 2020 yılı ortasından 2021 yılı sonuna kadar geçen süre arasında gerçekleştirdiği etkinlikleri online bir sergi programı tasarlama yoluyla çözümleme yoluna gitmiştir. Programına dahil olan beş sergisini bu yöntemle izleyicilerle buluşturan monitör Kamusal yasaklar ve önlemlerin biraz olsun hafiflediği ancak yeniden kapatılmaların devamlılık gerektiren bir program için tekrar maruz kalınabilecek ve kesintiye uğrayacak şekilde kısıtlayıcı olabileceği sürecin öngörülemeyeceğini de düşünerek 2022 yılı için uzun soluklu tek bir sergi ve bir Monitor sergiler kitabı üretmeyi tercih etti. Bu proje yine video-sanatı için ilk defa kullanılan bir kamusal mekânı, Karşıyaka katlı pazar yerini kullanacak şekilde gerçekleştirdi. Mekânın oldukça büyük alanlarını büyük boyutlu video-projeksiyonlar, eklektik kurgular ve sergileme odaları oluşturacak şekilde uzun süreliğine organize eden Monitör ekibi İzmir'deki en kapsamlı video-sanatı sergisini gerçekleştirmiş oldu. "Umutsuzluğun Antalos'u başlıklı sergi 9 Nisan – 8 Haziran 2022 tarihlerini kapsayan bir süre zarfında üç ay boyunca izleyicilerle buluşmuştur." (Monitor, 2022)

Resim 6: Ege Berensel, Monitör tarafından gerçekleştirilen "Perdenin Arkasında" Sergisi Yeleştirme Görüntüsü, Umurbey Mahallesi, 2018, İzmir

Bilsart

Bir önceki bölümde incelenen örnek olan YAMA projesinde The Marmara Otel Pera işletmesi ile ortaklaşa programlanan bir yapılanma ve mekân kullanımının olduğundan metinde yer verilmişti. Bilsart adlı yapıda ise bu ortaklığın bir firma tarafından bizzat kendi bünyesinde sanata bir alan açması durumu ile karşılaşılmaktadır. Bilsar Türkiye'nin önde gelen tekstil üreticilerinden birisi olarak öne çıkan bir firmadır. Firmanın özellikle sanat, tasarım destekleyen bir politikası olduğundan söz edebiliriz. Kendileri bu destek politikasını yine web sitelerindeki tanıtım metninde şöyle açıklamıştır:

> …Bilsar'ın merkez binası Beyoğlu'nun Tünel bölgesinde yer almaktadır. Art Nouveau tarzında bir bina olan Bilsar Binası, Ağa Han ödüllü mimar Han Tümertekin tarafından renove edilmiştir. Bilsar, moda ve tasarımın yanı sıra Türkiye'de çağdaş sanat ve tiyatronun her zaman önemli bir destekçisi olmuştur. Sanatçılara video işlerini sergilemek için yeni bir alan yaratmak ve sanatseverleri bir araya getirmek amacıyla ofis binasının garajını kâr amacı gözetmeyen ve video sanatına odaklanan bir sanat mekânına dönüştüren Bilsar, aynı zamanda Dot Tiyatro gibi sanatsal organizasyon ve inisiyatiflerin de ana sponsorluğunu yapmaktadır (BİLSAR, 2020).

Söz konusu edilen Bilsar Merkez binasının giriş katı 2005 yılında güncel sanata ilişkin önemli bir proje olan BAS'ın faaliyetlerine başladığı yer olarak öne çıkar. Sanatçı Banu Cennetoğlu'nun tarafından kurulan B.A.S. bir sanatçı kitapları, kütüphanesi, arşivi olmanın yanı sıra, aynı zamanda sanatçı kitapları konusunda basım, yayın çalışmalarını da sürdürmüştür. Bir performans ve sergileme mekânı olarak da işlev gören mekân, çeşitli sanat etkinliklerinin ev sahibi olmuştur. "BAS günümüzde faaliyetlerini Necati Bey Caddesi No:32/2 Karaköy İstanbul adresinde sürdürmektedir." (BAS, 2022).

Bilsart sanat mekânı ise yine aynı binada faaliyet gösteren güncel bir yapı ve organizasyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuruluşu 2018 yılına dayanan bu yapı, video sanatının gösterilmesi ve tartışılmasını amaç edinen bir süreli program yürütmektedir. Binanın garaj katını kullanan organizasyon, politikaları gereği kâr amacı gütmemeyi tercih etmektedir. Bu bakımdan bu makalede detaylı incelemekte olduğumu dört yapının tamamı da kâr amacı gütmeyen, programlı organizasyonlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Sergileme modeli olarak YAMA' dan farklı olarak video sanatı gösterimleri için uygun hale getirilmiş, dışarıdan izole edilmiş bir kapalı bir mekân kurgusunu tercih eder. YAMA'ya benzer olarak her sergide tek üreticiye ait tek bir eser sergilemeyi amaç edinir. Alanın deneyimli ve genç sanatçılarına yer veren bir program genellikle 15 günlük gösterimlerden oluşmaktadır. Mekânda bu kurguyu destekler şekilde iki organizasyon modeli daha vardır. Birincisi video-sanatına odaklanan bir kalıcı kitaplık ve diğeri ise her sergi etkinliğine dair sanatçısının ve konunun başka bir uzmanının katıldığı kaydı alınıp arşivlenen YouTube üzerinden takipçiler ile paylaşılan video-sanatı odaklı söyleşiler. Bu sergi

programına destek bir yapıyı da beraberinde getirir. Çalışmalarına yer verdikleri sanatçılar arasında Ferhat Özgür, Nevin Aladağ, Burak Delier, Ali Kazma, Bengü Karaduman, Merve Ünsal, Deniz Gül gibi Türkiye güncel sanatının önde gelen figürleri de yer almaktadır. Bilsart'ın Video-sanatının Türkiye'de yaygınlaştırma politikalarının diğer bir modeli ise 2020 yılında başladıkları destek projesidir.

> Bilsart, ilkini 2020 – 2021 dönemleri içerisinde gerçekleştirdiği Açık Çağrı programı ile her sene seçilen 1 sanatçının video çalışmasını tamamlaması adına üretim desteği vermektedir. Katılım koşulları doğrultusunda video sanatı üzerine çalışan herkesi başvuru yapmaya davet eden Bilsart; bu çağrı ile Seçici Kurul'un değerlendirmeleri sonucu belirlenen yeni bir video projesine üretim desteği sağlıyor ve tamamlanan video projesi Bilsart 'ta sergilenerek, eserin 1 edisyonu Bilsar Koleksiyonu'na dahil ediliyor." (Bilsart, 2022).

Bu çalışma ile de genç sanatçıların görünürlüğünü arttırmaya yönelmeleri sanat ortamı için gayet olumludur. Genç sanatçıların video-prodüksiyon süreçleri için sahip olamadıkları imkanları sağlayacak finansal ve manevi desteğin olması bununla beraber genç sanatçı için tamamlanmış video çalışmasını sergileyeceği yeri, mecrayı bulmak için harcadığı eforu üstlenmesi ve hatta üretimine, sergilenmesine yönelik desteklediği video-eserin bir edisyonunun koleksiyona alınması desteklenmesi gereken bir model teşkil eder.

Resim 7: Bilsart Sergileme mekânından görünüm, Sanat Konuşmaları: Sinan Eren Erk, Gizem Gedik, İstanbul, 19.01.2022

Senkron: Eş zamanlı Video Sergileri

Senkron organizasyonu çok katılımcılı, şehirler hatta ülkelerarası ortaklıklardan ve eş zamanlı ortak bir ses çıkarabilme motivasyonundan doğmuş bir projedir. İsmindeki eşzamanlılık ve uyum vurgusunu, video-sanatına odaklanan pek çok sanatçı, bağımsız sanat mekânı, galeri, inisiyatif, kolektif, hiyerarşik bir fark gözetmeksizin belirli bir zaman aralığında buluşturmayı hedefleyen bir festival, organizasyon olarak görülmeli. Kuruluşu İstanbul'da faaliyet gösteren üç sergileme mekânı olan Bilsart, Mixer ve VersusArtProject'in ortak çabasın dayanmaktadır. https://senkronvideo.art/hakkimizda/

Makalenin önceki bölümlerinde üzerinde durulduğu üzere, pandemi sürecinin sanat ortamında yarattığı şok edici etki, özellikle mekan deneyimi olarak sergi açılışları, buluşmalar, kalabalık ortamlarda birlikte bulunma adına yaşanan kısıtlamalara ve engellere karşı online bir dayanışma ve diyalog arayışla bu sorunların üstesinden gelinmesine ve dijital alanı, dijital sanat mecralarını bir zemin olarak gündeme getirip, güncel sanat ekosisteminin bu belirsiz süreçte hayatını sürdürebileceği yeni ortamların aranmasına vesile olmuştu. Senkron fikir olarak online

sergilenebilir mecralardan biri olan video-sanatı deneyimini bu nedenle hem alışıla geldiğimiz bir deneyim olan fiziki mekânda izleme pratiğine hem de çevrimiçi alternatiflere de alan açmayı hedefler bir şekilde hayata geçirilmiş gözükmektedir. Senkron Ekibi Açelya Kırmalı (Bilsart) Bengü Gün Mixer, Ceren Taşkent Acarol, Bilsart, Hamit Hamutçu Mixer, Leyla Ünsal, Versus Art Project, Mahmut Uğur Çeker, Bilsart, Selman Bilal, Bilsart, Zeynep Bolat, Mixer, Zeynep Tetik, Bilsart, Zeynep Yavuzcezzar'dan oluşmaktadır. Türkiye'de video sanatı için bir online harita, portal ve bir buluşma alanı da sağlayan yapı, özellikle merkez dışı bölgelerde bu alanda üretim gösteren sanatçıları ve bu alana odaklanan mekânsal yapıları, organizasyonları da gün yüzüne çıkartarak, görünürlüklerini arttırıp, üretimlerinde cesaret verme misyonunu üstlenmektedir.

> "SENKRON, video sanatını mercek altına alıyor. İstanbul başta olmak üzere, Türkiye'nin birçok ilinden katılan sanat kurumları ve organizasyonlarının iş birliği ile, alanında umut vadeden bir etkinlik olma özelliği taşıyor. 15-30 Nisan tarihleri arasında, katılımcı sanat kurumları ve organizasyonlarının kendi programları dahilinde düzenledikleri fiziksel/çevrim içi sergilere paralel olarak, bu mecrada üretilen işleri ve araştırmaları merkezine alan konuşma serilerine de yer veriyor. SENKRON, Bir sanat mecrası olarak videoyu farklı mekânlarda görünür kılmayı amaçlıyor ve içinde bulunduğumuz bu zor dönemde, farklı iş modelleri ile çalışan sanat kurumları ve organizasyonlarını birlikte hareket etmeye davet ediyor. İlerleyen senelerde daha geniş katılım ile kapsamını genişleterek bu birlikteliğin ve dayanışmanın devam edeceği bir etkinlik olmayı amaçlıyor." (SENKRON, 2022).

Senkron'un ilk ortaya çıkışı Lens'21: Video sanatında kişisel anlatılar başlığı sergisi ile 15 Nisan – 29 Mayıs 2021 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Bu etkinliğin önemli bir yanı makalede konusu geçen üç video organizasyon yapısının bir ortak noktada buluşmasını sağlıyor olmasıdır. Mixer kendi mekânında kurgulamak istediği LENS'20 etkinliğini pandemi nedeniyle gerçekleştirememesi sonucu Bilsart sanat mekânı ile ortak bir hamle yapıp projeyi genişleterek SENKRON ana başlığıyla her yıl sürdürülebilecek başka sanat mekanlarının da dahil edilebileceği bir yapıya dönüştürme kararı aldılar. Monitor'de bu projeye bir video sergi yapması adına katılım için davet alan organizasyonlardan biriydi. Monitor'ün davetiyle katılımcı sanatçı olarak Gizem Karakaş, Borga Kantürk'ün yer aldığı "Birin içinde iki" başlıklı sergi online bir sergiye dönüşüp Senkron video ağına dahil oldu. Bu etkinlik kapsamında da her sergiye dair bir çeşit sanatçı bildirisi niteliğinde olan sanatçı konuşmaları sunumlar gerçekleştirildi. "Bu etkinliklerden birisi "MIXER x Monitör "Birin İçinde İki" Sergi Konuşması olmuştur". (Monitör, 2021). Tıpkı Senkron sergilerinin diğer örneklerinde olduğu gibi çevrimiçi ortamda yayınlanmış ve Senkron organizasyonunun Youtube kanalında arşivlenmiştir.

Resim 8: BİRİN İÇİNDE İKİ, Sergi Afişi, MONİTÖR, Gizem Karakaş, Borga Kantürk, 2021

Makale kapsamında bahsi geçen bütün bu organizasyonların dahil olduğu ekosistem, video sanatının Türkiye'de üretilmesi, tartışılması ve bu faaliyetlerin sürdürülebilmesi adına büyük bir dayanışma ve kolektivite göstermekte, ulusal ve uluslararası destek programlarının da katkılarıyla, gerçekleştirilen bir dizi buluşma, etkinlik

ve program bu mekanları, oluşumları ve farklı şehirlerdeki girişimleri birbirleriyle buluşturmakta, bu buluşmalardan yeni sanatçılar, yeni video-işleri ve yeni inisiyatif yapılar ortaya çıkmaktadır. Metni bu pozitif buluşmalardan birini örnekleyerek bitirmek açıklayıcı olacaktır: İzmir'in önemli sanatçı kolektiflerinden biri olan KABO (Kendine Ait Bir Oda) 2022 yılında Senkron video sergileri projesinin ikinci edisyonu için katılım teklifi almıştır. Bu teklif kapsamında İzmir'de yer alan KARANTİNA Mekan'da, KABO inisiyatifinin seçiciliğinde bir sergi gerçekleştirilmiştir. Bu sergi için üretilmiş olan video-eser serisi Senkron Video Sergileri kapsamında İzmir'de "sen, sana anlatılanları hatırlıyorsundur" (Kendine Ait Bir Oda, 2022) başlığı ile seyirciyle buluşmuştur. Sergide çalışmasına yer verilen KARE kolektifi, KABO'nun kurucusu olan sanatçı Esra Okyay'ın, İzmir'deki genç sanatçılar ile gerçekleştirdiği toplantılar sonucu bu proje davet sayesinde ortaya çıkan bir üretim ile söz konusu etkinliğin bir parçası olmuşlardır. Bütün bu süreç sonunda Senkron Video Art Festivali ve KABO ve KARANTİNA ortaklığı ve desteğiyle, 2022 yılında KARE kolektif adıyla yeni bir sanatçı inisiyatifi ilk sergilerini gerçekleştirmiş olur. Kare kolektifi: Arca Yalçın, Efe Önal, Melike Çetin, Nurdan Topsakal, Sanem Gürbulut, Soner Akbin, Yekateryna Grygorenko'dan oluşmaktadır (Kare Kolektif, 2022).

Resim 9: Kendine ait bir oda ve Kare Kolektif ortak çalışması, "sen, sana anlatılanları hatırlıyorsundur" sergisi kapsamında hazırlanan afiş, 2022

Bu organizasyon ile gündeme gelen iş birlikleri yaşanmamış olsa, söz konusu kolektifi oluşturan genç sanatçıların bir araya gelme ve birlikte video-eser üretme ihtimalleri daha düşük olacaktır. Ya da üretimlerini gerçekleştirebilseler dahi kendilerine sergilemeye yönelik bir mecrayı yaratma konusunda zorluk çekmeleri ve çabalarının bu ortaklık kadar görünürlük kazanması ihtimali söz konusu olmaktadır.

Sonuç

Makale boyunca verilen örnekler ekseninde diyebiliriz ki; Video sanatının Türkiye'de katılımcı bir zemin olarak kamusal alanı işaret ediyor olması önemli bir tartışma konusudur. Bu bağlamda sanat üreticileri ve izleyicilerin buluşma noktası olarak sokağın, sivil mekanların, kültürel bir olgu olarak video sanatı etrafında birlikte deneyimleme alanı olarak kullanıma açılması günümüzde sanatın görünürlüğü ve sürdürülebilirliği açısından oldukça önem taşır. Türkiye ekseninde birbirinden farklı bağımsız ve kurumsal sanat yapılarının kendi programları, üretim modelleri haricinde geliştirdikleri ortaklıklar, iş birlikleri sayesinde daha yayılmacı bir politika, kapsayıcı bir sanat ortamı oluşur. Buradaki stratejilerin Güncel Sanatın Türkiye'de sürdürülebilirliğini sivil bir zemine yayma yönündeki etkisi ile bu alanın önemli disiplinlerinden biri olan video-sanatının görünürlüğün giderek artmaya devam etmesine yol açmaktadır. Özellikle 2015 sonrası Türkiye'de konjonktürel değişimler sonrasında, kamusal alanın, kültürel bir ortak alan olarak sokağın, eşitlikçi ve katılımcı kullanımına yönelik özgürlükler üzerine yaratılmış bir baskıya maruz bırakıldığını deneyimlemekteyiz. Bu bakımdan söz konusu sivil eşitlikçi olması gereken bölge (kamusal alan, sokak, vd..) sanatın ve kültürün görünürlüğü adına bir

mücadele alanı olarak önemli bir varoluş noktasına işaret eder. Kültürün sivilleşmesi, endüstriyel anlamda biletli ve tüketici, müşteri pozisyonu dışında (izleyici/müşteri), sokağın ve ortak kullanım alanlarını video-sanatı deneyimi ile ortak kullanılma alışkanlığını, birlikte izleme, birlikte vakit geçirme aracı olarak bu sanatın kültürel anlamda etkin bir aracı pozisyonu olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu noktada video sanatının görünürlüğü adına özellikle katılımcı ve kamusal alan kullanımına dair stratejiler güden sivil yapıların, bağımsız mekanların ve kolektif bir anlayışta düzenlenen organizasyonların bir direnç odağı olarak sürdürülebilirlik kazanması gerekliliği ortaya çıkar.

Kaynaklar

BAS. hakkında, (2022) 28 Ağustos 2022. https://b-a-s.info/hakkinda/

Bilsar. hakkımızda (2020) 1 Eylül 2022. https://www.bilsar.com/tr/bilsar/

Bilsart. hakkımızda, (2022) 27 Ağustos 2022. https://www.bilsart.com/hakkinda/

Çalıkoğlu Levent, Selda Asal. "Apartman Projesi", Çağdaş Sanat Konuşmaları 2: Çağdaş Sanatta Sivil Oluşumlar ve İnisiyatifler, Editör: Levent Çalıkoğlu, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları,1. Baskı: 2007.

Durmuşoğlu, Ö. Övül. YAMA Çağdaş Sanat Derneği'nden Kamuoyuna Duyuru, Basın Duyusu, (5 Mayıs 2016) 1 Eylül 2022. https://www.facebook.com/YAMA-389685691232110/

Ergenç, Ahmet. Nil Yalter ve Görünmeyen'ler (4 Kasım 2016) 30 Ağustos 2022. https://www.artfulliving.com.tr/sanat/nil-yalter-ve-gorunmeyenler-i-9151

Genç, Kaya. İzmir'de Başka Bir Sema, MONİTOR, sergiler kitabı, İstanbul: Umur Matbaacılık, 2021.

İKSV Bienal. Uluslararası 3.İstanbul Bienali, 27 Ağustos 2022. https://bienal.iksv.org/tr/bienal-arsivi/3-uluslararasi-istanbul-bienali

İKSV Bienal. 4. Uluslararası İstanbul Bienali, 27 Ağustos 2022. https://bienal.iksv.org/tr/bienal-arsivi/4-uluslararasi-istanbul-bienali

İstanbulModern. Koleksiyon, Nil Yalter, Başsız Kadın, 27 Ağustos 2022. https://www.istanbulmodern.org/tr/koleksiyon/koleksiyon/5?t=3&id=1186

Kare Kolektif. hakkımızda, 1 Eylül 2022, https://www.instagram.com/karekolektif/

Monitor. Umutsuzluğun Antaios'u, (9 Nisan 2022) 1 Eylül 2022. https://www.monitorizmir.com/umutsuzlugun-antaiosu-I the-antaios-of-despair/

NOMAD. Etkinlik Bülteni, 2004, Salt Araştırma Dijital Arşivi, 27 Ağustos 2022. https://archives.saltresearch.org/bitstream/123456789/195944/1/PG462.pdf

Paynter, November. YAMA, Bidoun M. İssue 10: Technology, (Ocak 2007) 27 Ağustos 2022. https://bidoun.org/issues/10-technology#technology-wael-shawky

Salt Araştırma. Köy - the village, (16 Ağustos 2018) 27 Ağustos 2022. https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/8895

Senkron. Senkron Video Hakkında, 27 Ağustos 2022, https://senkronvideo.art/hakkimizda

Senkron. Lens'21: Video Sanatında Kişisel Anlatılar, (15 Nisan 2021) 27 Ağustos 2022. https://senkronvideo.art/portfolio-item/lens21-video-sanatinda-kisisel/

Kendine Ait Bir Oda. Sen sana anlatılanları hatırlıyorsundur, (15 Nisan 2022) 27 Ağustos 2022. https://senkronvideo.art/portfolio-item/sen-sana-anlatilanlari-hatirliyorsundur-15-nisan-30-nisan-2022/

Tüzünoğlu, Azra. İzmir'de Bir İhtimal, MONİTOR, sergiler kitabı, İstanbul: Umur Matbaacılık, 2021.

YAMA. hakkımızda, (27 Ağustos 2016) 1 Eylül 2022. https://yama-istanbul.tumblr.com/YAMAbultenTR

İDİL

VIDEO ART IN CONTEMPORARY ART OF TURKEY TODAY AND EXHIBITIONS AND ORGANIZATION MODELS FOCUSED ON VIDEO ART

Borga KANTÜRK

ABSTRACT

Since the 90s, when contemporary art debates started in Turkey, disciplines such as performance, photography and video began to turn into art practices that were highly preferred by the artists of the period, especially through activities such as Young Events, Young Art, Contemporary Artists Exhibitions. The increase in the diversity of production in this field has led to the fact that video art has been seen as an artistic discipline and genre in Turkey apart from cinema, documentaries and other fields focused on moving images, since those days. Video art, which was frequently encountered in internationally prestigious contemporary art exhibitions such as the Istanbul Biennial in the 90s, became more visible when Istanbul Modern, Turkey's Museum of Modern Arts, opened in the early 2000s, included a wide selection of video-works in its permanent collection. In this way, it has consolidated its status as an artwork form that can be purchased and collected as one of the mainstream art disciplines. Today, in 2022, we are faced with professional alternative structures that focus only on video art and try to expand the exhibition and presentation possibilities of productions related to this discipline. This article focuses particularly on five models. The visibility policies and exhibition strategies of the dominant institutional examples such as Yama, Monitor, Bilsart, Senkron Video Festival will be examined and their contributions to the art scene in terms of video discipline will be discussed. This article aims to uncover the alternative bases of video art, explore the possibilities and commonalities, and set a starting point for young artists who will create new productions in this field.

Keywords: video art, public space, Contemporary art in Turkey, video narrative, moving images, exhibition models